

Gdzie znajdziesz więcej informacji:

zob.cz
stetl.cz/cs/akce
palava.cz
zidovskyrbitovmikulov.cz

Wydawca: Centrala Ruchu Turystycznego – Morawy Południowe, z.s.p.o.

Projekt pt. „Poprawa jakości, poszerzenie oferty oraz prezentacja destynacji Morawy Południowe” został zrealizowany przy współudziale środków z budżetu Republiki Czeskiej z programu Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

© Jižní Morava – bank zdjęć, autorzy: Židovská obec Brno, m-ARK, Pavel Gabzdyl, M.Schmerková, M.Matějková, L.Gronská

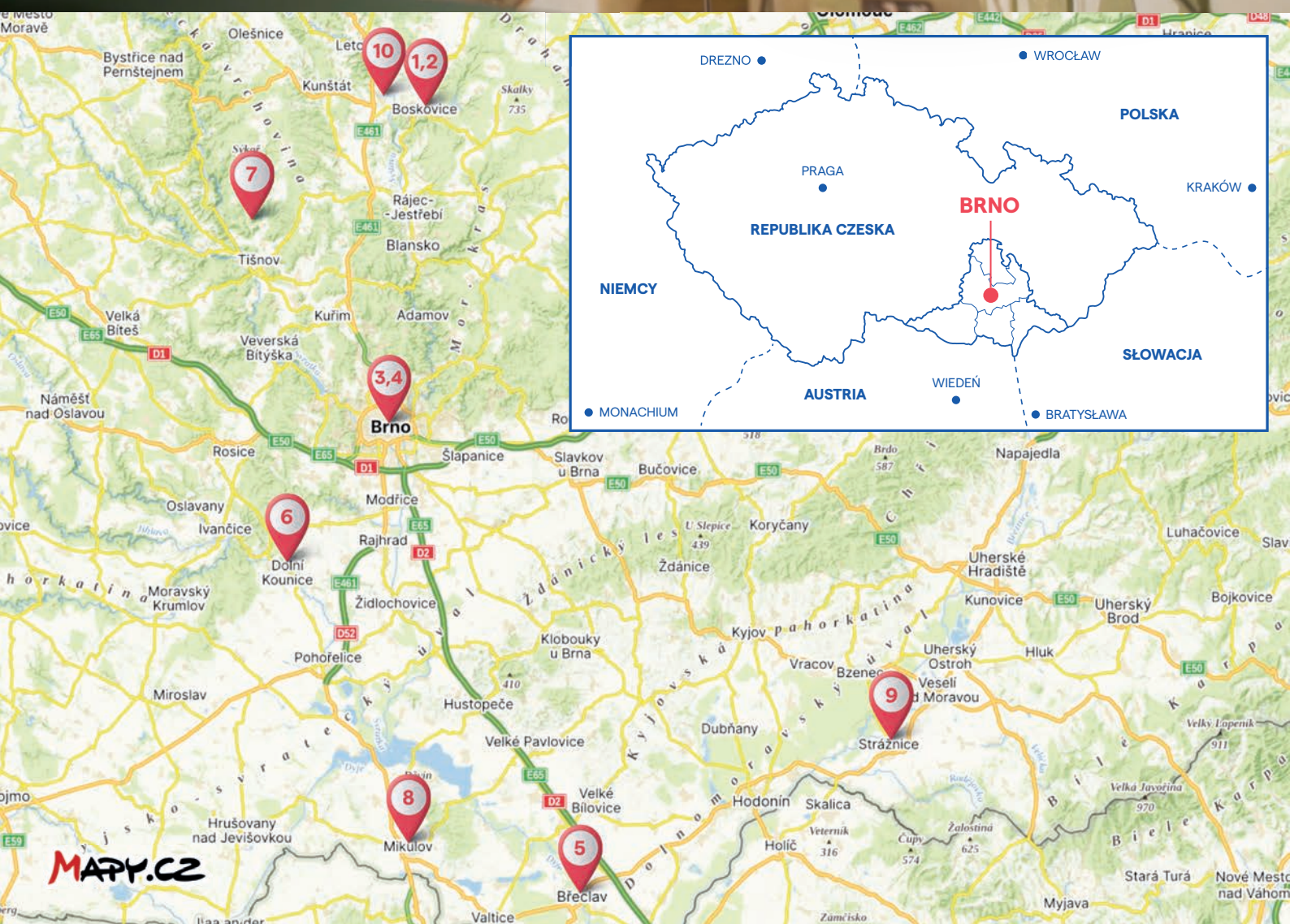
Gdzie wypić pyszną kawę albo zjeść porządną obiad? Skosztuj topowych lokali Moraw Południowych z przewodnika gurmajtiznimorava.cz.

Podróżując po Morawach Południowych, zostaw auto i zmartwienia w domu – skorzystaj z transportu publicznego idsjm.kz.

DZIEDZICTWO ŻYDOWSKIE NA MORAWACH POŁUDNIOWYCH

*Odkryj bogactwo
wspólnej historii*

PL

ŚLADAMI WSPÓLNEJ PAMIĘCI

Opuszczone synagogi, cmentarze, zapomniane getta. Na Morawach Południowych istnieją miejsca, które opowiadają barwne i jednocześnie tragiczne dzieje społeczności żydowskiej. Żydzi żyli tu przez wieki i wraz z Czechami i Niemcami kształtowali lokalną historię. II wojna światowa ukończyła spokojne współżycie i brutalnie przerwała więzy. Najtragiczniej dotknęła właśnie Żydów. W czasach komunizmu historia

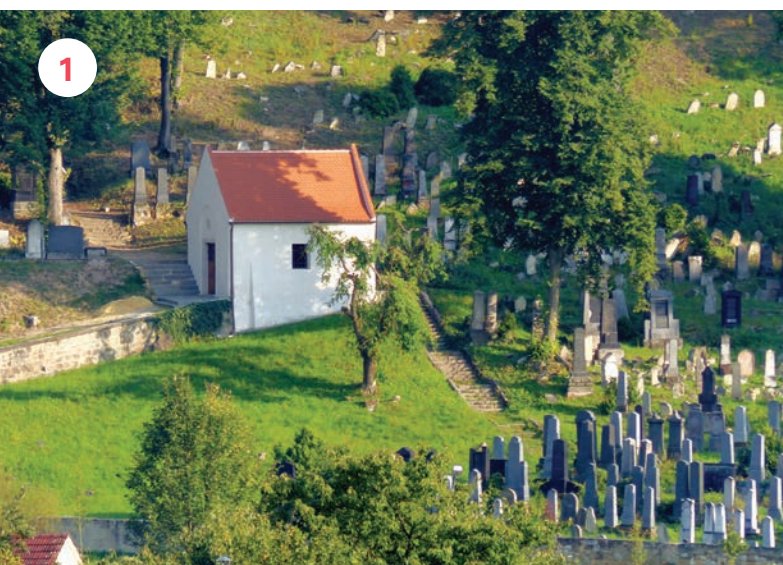
i kultura Żydów były objęte jednostronnym milczeniem. Wiele zabytków przestało istnieć. Te, które przetrwały, niejednokrotnie utraciły pamięć i znaczenie. Po 1989 r. niektóre z nich udało się uratować, a my podpowiadamy, gdzie można je znaleźć.

„Powiedzieli: nie możecie żyć z nami, ale nie powiedzieli, gdzie mają żyć.” Stefan Zweig, Świat wczoraj: wspomnienia pewnego Europejczyka.

HISTORIE ZWYKŁE I NIEZWYKŁE

Odkryj zabytki, które opowiadają o tragicznej przeszłości i nienawiści. Ale również o ratowaniu wspólnego dziedzictwa oraz poszukiwaniu historii mieszkańców getta, którzy mieli swoje marzenia i zmartwienia – te zwyczajne i te wyjątkowe. Jak my dzisiaj. Ich spuścizna jest istotnym ogniwem naszej historii. Nie chcesz odkrywać w pojedynkę? Gmina żydowska w Brnie oraz prowadzone przez nią Centrum Kulturalno-Edukacyjne Rabina

Federa i stowarzyszenie ŠETL zapraszają na zwiedzanie zabytków, m.in. wyjątkowej funkcjonalistycznej synagogi w Brnie, z przewodnikiem, na międzynarodowy festiwal kultury żydowskiej ŠETL FEST oraz na festiwal filmu izraelskiego KOLNOA. Wyrusz po Morawach Południowych śladami żydowskich mieszkańców, ich losów i dziedzictwa, które na zawsze będą przemawiać z wielką siłą.

BOSKOVICE: ULICZKI PEŁNE HISTORII

Przejdź się pod Bramą Żydowską, która w XVIII w. oddzielała getto od reszty miasta. W płataninie wąskich uliczek nietrudno wyobrazić sobie dawną, barwną **dzielnice żydowską**, która w XIX w. była jedną z największych na Morawach. W **minigalerii Zwicker** zobaczysz stare fotografie, na których uchwyciono życie codzienne, a w **Domu gminy żydowskiej** dowiesz

się, jak wyglądało tradycyjne żydowskie gospodarstwo domowe. Od 1993 r. każdego lata miasto ożywia Festiwal na rzecz Dzielnicy Żydowskiej. Dzięki staraniom wielu osób możemy dziś przespacerować się po jednej z najlepiej zachowanych i najpiękniejszych dzielnic żydowskich w Czechach oraz rozległym **cmentarzu** żydowskim.

BOSKOVICE: OCALAŁA SYNAGOGA

Barokowa **synagoga** jest jedyną zachowaną spośród trzech żydowskich domów modlitwy, które stały w mieście. Od 1941 r. służyła jako magazyn. Dziś znów jest „domem zgromadzenia”, choć tutejsza gmina żydowska już nie istnieje. Na zewnątrz skromna ukrywa bogato zdobione wnętrze. Wyrte w tynku motywy hebrajskie i roślinne są przykładem kunsztu

i cierpliwości (ich wykonanie zajęło prawie 100 lat) żydowskich uczonych przybyłych z Polski. Sercem synagogi jest szafa na zwoje Tory, umieszczona zgodnie z tradycją na ścianie wschodniej w kierunku Jerozolimy. Naprzeciwko synagogi w piwnicy domu U Templu 3/5 znajduje się **mykwa** – łaźnia służąca do rytualnego oczyszczenia.

3

BRNO: ŻYDOWSKIE ŚLADY

W centrach informacji możesz wyposażyć się w przewodnik, dzięki któremu odkryjesz domy, fabryki i całe historie żydowskich mieszkańców. Oprowadzi Cię on również po nieistniejącym żydowskim Brnie, którego serce biło na dzisiejszej ulicy Franciszkańskiej. Odkryj największy **cmentarz** żydowski na Morawach oraz funkcjonalistyczną **synagogę**,

jedyną czynną na Morawach. Na ulicach możesz natknąć się na Stolpersteiny. Mosiężne tabliczki skłaniają do zadumy nad ofiarami nazizmu. O żydowskie dziedzictwo dba fundacja Mehrin. Zanim uda jej się otworzyć muzeum naprzeciwko hotelu Grand, zaprasza do odwiedzenia ciekawych wystaw w **Małym Mehrinie** na ulicy Wiedeńskiej.

jewishbrno.eu

4

BRNO: WILLE SŁYNNNE I FATALNE

Brno słynie ze swoich willi – właścicielami niektórych z nich byli żydowscy przemysłowcy tekstylni. To również dzięki nim Brno nazywano Morawskim Manchesterem. Najbardziej słynna **Willa Tugendhat** znajduje się na liście UNESCO. Perła funkcjonalizmu połączona jest wspólnym ogrodem z secesyjną **Willą Löw-Beer**, w której zaaranżowano wystawę pt.

Żydzi na Morawach. Wśród eksponatów można zobaczyć nagrobek z 1411 r. **Willa Stiassny** zlokalizowana niedaleko targów brneńskich przez wiele lat była symbolem luksusu. Wszystkie wyjątkowe budowle łączy smutny los ich mieszkańców, którzy krótko cieszyli się swoimi domami – zmarli lub uciekli przez prześladowania faszystów.

gotobrna.cz/ni-kam-v-brne/to-je-zidovske-brno

5

BŘECLAV: ZGLISZCZA I ODBUDOWA

Zakamarki cichych uliczek oraz malutkie domki stłoczone w dzielnicy żydowskiej zabrał czas, powódź, wojna i modernizacja. Mimo to w Brzeclawiu nadal jest co odkrywać! A to dzięki wspólnym wysiłkom mieszkańców, którzy przywracają dziedzictwo żydowskie. Żydowski **dom przedpogrzebowy** – perełka tutejszej architektury – doczekał

się zasłużonego remontu. Na cmentarzu znajduje się m.in. grobowiec słynnej rodziny Kuffnerów, która wybudowała tutejszą cukrownię – swego czasu największą w całej monarchii habsburskiej. W odrestaurowanej **synagodze** zobaczyć można wystawę stałą pt. Żydowski Brzeclaw. W budynku centrum informacji aż do 1923 r. działała szkoła żydowska.

dobreclavi.cz/mista/synagoga

6

DOLNÍ KOUNICE: OPOWIEŚCI Z SYNAGOGI

Malownicze miasteczko winiarskie ukrywa klasztor Rosa coeli oraz zabytki żydowskie. Tutejsza **synagoga**, jedna z najstarszych na Morawach, ożywa dzięki wydarzeniom kulturalnym oraz powraca „do korzeni”. W 2023 r. odbyła się tu bat micwa, czyli ceremonia wejścia w dorosłość, którą zorganizowała amerykańska rodzina z czeskimi przodkami.

Bohaterką innej poruszającej historii jest Ruth Kopečková, która jako jedyna żydowska mieszkanka Kounic przeżyła II wojnę światową. Po powrocie sfinansowała tablicę poświęconą kounickim ofiarom Zagłady. **Cmentarz** żydowski położony jest na wzniesieniu. Warto trochę się namęczyć – czeka tajemnicza atmosfera i piękny widok na miasto.

dolnikounice.cz/synagoga/ds-4774

7

LOMNICE K. TIŠNOVA: GENIUS LOCI

Malownicza Lomnice to nieodkryta perła Moraw Południowych. Jest tu pałac, barokowy rynek, pomnik króla piwa Gambrinusa oraz szlak Járy Cimrmana. Wielki rozdział w historii Lomnicy napisali mieszkańcy pochodzenia żydowskiego. Dzięki żydowskim przedsiębiorcom Lomnice stała się ważnym ośrodkiem tekstylnym. Z całej gminy wojnę

przeżyły tylko dwie osoby. Mimo to jest to idealne miejsce na wycieczkę „po żydowskich śladach”. Z zewnątrz można obejrzeć dawną żydowską szkołę, która była zarazem domem rabina. W **synagodze** odbywają się wystawy i wydarzenia kulturalne. Najstarsza zachowana macewa w lomnickim „domu życia” (hebrajskie określenie cmentarza) pochodzi z 1716 r.

lomnice.cz/synagoga/d-38334

8

MIKULOV: ŻYDOWSKA STOLICA MORAW

Mikulov był przez stulecia sercem życia morawskich Żydów. Dzięki strategicznemu położeniu między Brnem a Wiedniem kwitł handel, a wraz z nim miasto. O randze największej gminy żydowskiej Moraw świadczyło 12 bożnic. Do dziś zachowała się tylko **Synagoga Górna** z XVI w. Na tutejszym **cmentarzu** można przeniesić się w czasie – najstarszy

spośród 4 tysięcy nagrobków pochodzi z XVII w., najmłodszy z 1948 r. Warte odwiedzenia są **mykwa** (łaźnia rytualna) oraz dzielnica żydowska z oryginalną zabudową. Dziedzictwo ożywa dzięki mieszkańcom oraz miłośnikom kultury żydowskiej. Centrum informacji dba o różnorodną ofertę od zwiedzania z przewodnikiem po Dni Kultury Żydowskiej.

mikulov.cz/turista/sluzby/turisticke-cile/pamatky-zidovske-komunity

9

STRÁŽNICE: NIEBO W SYNAGODZE

Strážnice to nie tylko tradycje ludowe, skansen oraz morawskie wino, ale też długa historia żydowska. O istnieniu dawnej gminy żydowskiej przypomina **synagoga z cmentarzem** oraz rytualna łaźnia, tzw. **mykwa**, którą odnalazł miejscowy historyk. Synagoga służy jako sala koncertowo-wystawowa o tematyce żydowskiej. Po

wejściu do środka unieś głowę ku rozgwieżdżonemu niebu. Zwróć również uwagę na zegar słoneczny na elewacji frontowej. Ekspozycja pt. Żyli wśród nas przybliży losy lokalnej społeczności żydowskiej. W Strážnicy, aby dotrzeć do cmentarza, nie trzeba drałować z synagogi na drugi koniec miasta. Wszystkie zabytki znajdują się tuż obok siebie.

straznice-mesto.cz/synagoga/ms-30980

10

SVITÁVKA: WILLE RODU LÖW-BEERÓW

Pokaźna secesyjna **Willa Löw-Beer** wygląda bardziej jak pałac. Jest przypomnieniem rodziny, której przedsiębiorczy zapał na zawsze zmienił charakter wsi Svitávka. Willa służyła Löw-Beerom jako siedziba firmy oraz rodzinna przystań. Wełniane wyroby ze Svitávki przyniosły przedsiębiorczej rodzinie bogactwo, a mieszkańcom wsi pracę i zabezpieczenie socjalne.

W reprezentacyjnej willi podziwiać można eleganckie, marmurowe schody, brokatowe ściany, kominek i bilard. Ponadto znajduje się tu wystawa prezentująca spuściznę Löw-Beerów oraz wspaniała biblioteka publiczna. Warto również przespacerować się po parku ze szklarnią oraz drugą, mniejszą willą Löw-Beerów.

low-beerovy-vily.webnode.cz